

Råuld

Får klippes en til to gange om året. Den afklippede uld kaldes *råuld*. *Råulden* er fedtet. Fedtet dannes i *talpkirtler*, der sidder i de enkelte hårsække. Fedtet kaldes *lanolin*, og *lanolinen* fremmer filteprocessen. Fedtet fungerer som en slags sæbe i varmt vand, hvilket får uldfibrene til lettere at glide ind i hinanden.

Bundter af uldhår

Filte

Uldhår er dækket af små skæl, som kan ses i et mikroskop. Når *råulden* kommer i varmt sæbevand trækker uldhåret sig sammen og derved løfter de små skæl sig og der trænger vandet ind under. Skællene virker nu som modhager, og uldhårene bliver under tryk og bevægelse filtet ind i hinanden.

Uldhårenes spids og bund vil også søge mod hinanden, når de udsættes for fugt, varme og tryk. Filteteknikken er kendt tilbage i oldtiden, og er blevet anvendt frem til i dag. Uldens filteegenskab er blevet anvendt til at skabe bl.a. klæder, der både er vindtætte og vandafvisende.

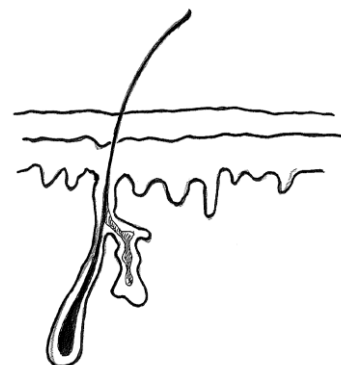
Når vi i dag køber uldtøj, så kan vi ofte vaske uldtøjet i vaskemaskine. Det er fordi uldtøj er behandlet, så uldhårene ikke kan gribe ind i hinanden. Uldhårenes skæl er enten dækket af en tynd syntetisk hinde eller skællene er nedbrudt ved hjælp en kemisk behandling.

Tørt uldhår

Vådt uldhår

Hårsæk

Egenskaber ved uld:

Kan optage vand

Uld har den egenskab at kunne optage en stor mængde vand, uden at det føles vådt. En ren uldvare kan opsuge fugt op til 40 % af sin egen vægt uden at føles fugtig.

Isolerer

Uld varmer, dvs. har en isolerende effekt, når det er koldt, og køler når det er varmt. En trøje der er fremstillet af uld har masser af små luftlommer, som kroppen varmer op. Fordi uld er kruset og elastisk, så vil ulden, selv om trøjen presses sammen, hele tiden forsøge at strække sig ud igen og bevare fyldigheden og bevare plads til den varme luft. Går vi udendørs i blæsevejrs med en uldtrøje på, så skal vi have noget vindtæt på uden over, for at uldtrøjen får en isolerende effekt. Den luft vi varmer op i trøjen vil nemlig hele tiden blive blandet med den kolde luft. Det løste man tidligere ved at valke uldstofferne, så de blev vindtætte. Disse uldstoffer blev brugt til bukser og overtøj. Uldtøj der er *valket*, er syet af stof, der først er vævet.

Herefter udsættes stoffet for den samme proces som ved filtning.

Vandafvisende

Får der er ude i regnvejrs bliver våde på den yderste del af ulden, men er tørre og varme inderst. Ulden sørger for at lede vandet væk. Uldhår er dækket med små taglagte skæl. Hver enkelt uldhår sidder fast i huden i en hårsæk, hvor der også er en kirtel der producerer uldfedt også kaldt lanolin. Lanolinen sørger hele tiden for at uldhårene er fedtede. Lanolinen holder uldhårene smidige og forhindre udtørring. Lanolinen gør også, at uldhårene er vandafvisende. Der kan dog trænge vanddamp ind under skællene.

Ikke så let beskidt

Der sidder en slags fedt (lanolin) på uldhårene. Lanolinen får snavs til at falde af. Tåler vask ved højst 40 grader.

Er bæredygtig

Ulden er kruset og dermed elastisk. Derfor krøller uldtøj ikke, og skal derfor ikke stryges. Uldtøj skal heller ikke vaskes så ofte som bomuld. Hænges blot ud i frisk luft. Hænges uldtøj ud i luftigt og fugtigt vejr forsvinder mislugten, og uldtøjet friskes op. Uldhårene trækker sig sammen til deres naturlige krusning og holder derved uldtøjets form. Uldtøj og skind kan "vaskes" i sne, hvorved urenheder "vaskes" ud. Uldtøj slides ikke så nemt.

Tåler ikke sol
Må ikke vrides
Møl spiser uld